

Tilastollinen päättely I

5. harjoitukset, 7. vko 2005

- 5.1. Olkoon $X_1, \dots, X_n$ otos Bernoullin jakaumasta $\text{Ber}(\pi)$, missä $1/2 \leq \pi \leq 1$. Määritä parametrin π SUE.
- 5.2. Olkoon X_1, X_2, X_3 otos normaalijakaumasta $N(\mu, \sigma^2)$. Mikä on estimaattorin $\frac{X_1+2X_2+X_3}{4}$ suhteellinen tehokkuus verrattuna estimaattoriin $\frac{X_1+X_2+X_3}{3}$? Mitä voit sanoa tästä asiasta Cramérin ja Raon epäyhtälön perusteella? (JU, (71), s.44; Al 8.6.3)
- 5.3. Olkoon $X_1, \dots, X_n$ otos normaalijakaumasta $N(\mu, \sigma^2)$. Mikä on otosvarianssin $S^2 = \sum_{n=1}^n (X_i - \bar{X})^2 / (n - 1)$ tehokkuus? (JU, (71), s.44; Al 8.6.3)
- 5.4. Olkoon $X_1, X_2, \dots, X_n$ otos Poissonin jakaumasta $\text{Poi}(\lambda)$. Tiedämme, että $\hat{\lambda} = \bar{X}$.
- (a) Laske pistesuureen $U = u(\lambda; X_1, \dots, X_n)$ varianssi.
  - (b) Mikä on estimaattorin $\hat{\lambda} = \bar{X}$ varianssin Cramérin ja Raon alaraja? Mikä on estimaattorin $\hat{\lambda} = \bar{X}$ varianssi?
- (Al 8.3.2)
- 5.5. Olkoon $X \sim N(0, \theta)$, $0 < \theta < \infty$.
- (a) Määritä Fisherin informaatio $I(\theta)$.
  - (b) Olkoon $X_1, X_2, \dots, X_n$ otos jakaumasta $N(0, \theta)$. Osoita, että θ :n SUE $\hat{\theta}$ on tehokas estimaattori.
- 5.6. Olkoon $X \sim \text{Bin}(n, \pi)$.
- (a) Muodosta uskottavuustestisuure $D(\pi; X) = -2 \log \frac{L(\pi; X)}{L(\hat{\pi}; X)}$. (Al 8.1)
  - (b) Generoi 100 havaintoa jakaumasta $\text{Bin}(n, 0.1)$ ja jakaumasta $\text{Bin}(n, 0.5)$ ja vertaile suureiden $D(0.1; X)$ ja $D(0.5; X)$ empiirisiä jakaumia.
- 5.7. Oletetaan, että riippumattomat satunnaismuuttujat $X_1, \dots, X_n$ noudattavat normaalijakaumaa $X_i \sim N(\mu, \sigma^2/a_i)$ $1 \leq i \leq n$, missä $a_1, a_2, \dots, a_n$ ovat annettuja positiivisia vakioita.
- (a) Laske μ :n ja σ^2 suurimman uskottavuuden estimaatit.
  - (b) Laske informaatiomatriisin $I(\mu, \sigma^2)$ alkioit i_{11} ja i_{22} .
  - (c) Laske vastaavat odotetut informaatiot $E(i_{11})$ ja $E(i_{22})$.

5.8. Hardyin ja Weinbergin lain mukaan genotyyppien AA , Aa ja aa suhteelliset osuudet populaatiossa ovat θ^2 , $2\theta(1 - \theta)$ ja $(1 - \theta)^2$. Kokeessa, jonka tarkoituksena oli estimoida parametri θ , tutkittiin n satunnaisesti valittua yksilöä ja havaittiin eri tyyppien frekvenssit Y_1 , Y_2 ja Y_3 ($Y_1 + Y_2 + Y_3 = n$).

- (a) Määritä θ :n odotettu informaatio.
- (b) Oletetaan, että on vaikea erottaa tyytit Aa ja aa toisistaan. Jos identifioidaan vain tyyppi AA ja tutkitaan $3n$ yksilöä, niin mitä on odotettu informaatio.
- (c) Milloin b -kohdan koe antaa parametrista enemmän informaatiota?